

บทสรุปผู้บริหาร (Executive Summary)

รายงานโครงการประเมินผลการดำเนินงานเครือข่ายชุมชนศรัทธา มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ประเมินความสอดคล้องของกระบวนการและรูปแบบการพัฒนา ภายใต้รูปแบบ (Model) ที่เน้นบทบาทของสี่เสาหลัก และผลจากการพัฒนา ที่เอื้อต่อการพัฒนาชุมชนและพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ (2) วิเคราะห์และประเมินผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการขับเคลื่อนงานของเครือข่ายชุมชนศรัทธา ต่อกลุ่มคน ชุมชน และสังคมในพื้นที่ และ (3) วิเคราะห์ความยั่งยืนของการขับเคลื่อนฐานงานชุมชนและเครือข่าย และข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาพื้นที่ภายใต้กระบวนการขับเคลื่อนและรูปแบบของเครือข่ายชุมชนศรัทธา โดยใช้แนวคิดเรื่องการพัฒนาบนฐานอัตลักษณ์ แนวคิดการพัฒนาที่อิงศาสนาและวัฒนธรรมชุมชน แนวคิดความสามารถในการขับเคลื่อนงานพัฒนาในรูปแบบของเครือข่าย ผลจากการพัฒนาและความรับผิดชอบต่อสังคม และความยั่งยืนของการพัฒนา (Sustainability of Development)

ผลการประเมินพบว่าเครือข่ายชุมชนศรัทธาก่อตัวขึ้นมาเพื่อแสวงหาแนวทางในการพัฒนาที่เหมาะสมกับบริบทในท้องถิ่น ที่การดำเนินชีวิตของประชาชนส่วนใหญ่อิงหลักคำสอนของศาสนาและวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยที่เครือข่ายชุมชนศรัทธามีกระบวนการในการระดมความคิดเห็นเพื่อพัฒนาแนวคิดและการขับเคลื่อนการพัฒนาที่เน้นในระดับชุมชน แต่มีการดำเนินการขับเคลื่อน ทั้งในระดับเครือข่าย และระดับชุมชน โดยยึดเอาความศรัทธาในศาสนาเป็นฐานการขับเคลื่อน และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้นำฝ่ายต่าง ๆ ของชุมชน และสมาชิกชุมชน เพื่อให้มีอิสระสูงในการคิด การตัดสินใจและการดำเนินการพัฒนาที่สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการ ภายใต้บริบทของพื้นที่และของแต่ละชุมชน ผลของการขับเคลื่อน ได้รับตอบอย่างกว้างขวางทั้งโดยผู้นำและสมาชิกชุมชนเป้าหมาย ผู้นำทางความคิดในพื้นที่ ตลอดจนคนสังคมวงกว้าง มีการขับเคลื่อนกิจกรรมในชุมชนหลายชุมชนในหลากหลายลักษณะอย่างมีพลวัต ทั้งที่เป็นกิจกรรมเพื่อพัฒนาการศึกษาของเยาวชน กิจกรรมการรวมกลุ่มเพื่อการระดมทุนและจัดการทุนให้เพิ่มมูลค่า และกิจกรรมพัฒนาอาชีพเสริม ความก้าวหน้าในการดำเนินงานเป็นที่พึงพอใจอย่างมากของผู้นำและสมาชิกชุมชน ซึ่งส่งสัญญาณว่าน่าจะนำไปสู่การพึ่งตนเองของชุมชนได้สูงในอนาคต และทำให้เกิดความยั่งยืนในการดำเนินงาน ทั้งจากรูปธรรมในระดับชุมชนและเครือข่าย หากมีปัจจัยเชิงนโยบายและงบประมาณสนับสนุนอย่างเหมาะสมและต่อเนื่องเป็นเวลานานพอสมควร

ดังนั้นจึงควรสนับสนุนแนวทางการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมบนฐานอัตลักษณ์ชุมชน โดยยึดหลักการศรัทธาในศาสนาเป็นฐานหรือเป็นศูนย์กลางของการทำกิจกรรมส่งเสริมให้เกิดการร่วมคิดร่วมวางแผนระหว่างผู้นำสี่เสาหลักในแต่ละชุมชน เพราะการกระตุ้นโดยใช้หลักการศรัทธาเป็นศูนย์กลางจะช่วยดึงคนทุกฝ่าย ทั้งที่เป็นแกนนำชุมชนและประชาชนทั่วไป ให้ตอบรับงานพัฒนา ทั้งนี้การสนับสนุนการขับเคลื่อนตามแนวทางนี้จะช่วยเติมเต็มเสริมหนุนการทำงานของภาครัฐในการแก้ไขหรือบรรเทาปัญหาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ให้เกิดสันติสุขในอีกทางหนึ่ง

ประมวลภาพ :

โครงการประเมินผลการดำเนินงานเครือข่ายชุมชนศรัทธา

พื้นที่เป้าหมาย 3 พื้นที่ และ 1 พื้นที่เพิ่มเติม

1. บ้านสะเตด ต.บาเจาะ อ.บาเจาะ จ.นราธิวาส
2. บ้านละเวง ต.ดอนทราย อ.ไม้แก่น จ.ปัตตานี
3. บ้านสโลปาแต ต.กอดตืออระ อ.รามัน จ.ยะลา

: พื้นที่เพิ่มเติม : บ้านเยะใน ต.กาบัง อ.กาบัง จ.ยะลา

ระยะเวลา ดำเนินงาน 3 เดือน ตั้งแต่ มิถุนายน – สิงหาคม 2554

1.การประชุมและอบรมในระดับต่างๆที่ทีมประเมินเข้าร่วมสังเกตการณ์ ฯ และเก็บข้อมูล

+ การประชุมระดับแกนนำเครือข่ายชุมชนศรัทธา ซึ่งเป็นทีมงานลงพื้นที่ จำนวน 10 คน ประชุมเดือนละ 2 ครั้ง เพื่อติดตามการทำงานและหนุนเสริม กระตุ้นให้เกิดกิจกรรมตามแผน จัดกระบวนการในพื้นที่ และเป็นการพัฒนาศักยภาพ ฝึกทักษะและสร้างความเข้มแข็งให้กับเครือข่าย ฯ ในการทำงาน

ดร.อาแว หนึ่งในทีมประเมิน

+ การประชุมเครือข่ายชุมชนศรัทธา เป็นแกนนำเครือข่าย ๓ จำนวน 60 คน เพื่อ รายงานผลการดำเนินงาน แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ประสบการณ์ แนวทางในการทำงานสนับสนุนกิจกรรมพื้นที่ ตลอดจนประเมินสถานการณ์ร่วมกัน และ เป็นการเชื่อมโยงสร้างความเข้มแข็งให้กับเครือข่ายชุมชนศรัทธา

+ จัดอบรมเชิงปฏิบัติการ การสร้างความมั่นคงในระบบเศรษฐกิจของครอบครัวและชุมชน

ผู้เข้าร่วมมีทั้งแกนนำเครือข่าย ผู้นำพื้นที่และผู้นำเยาวชน รวมทั้งกลุ่ม ผู้หญิงและชาย จำนวน 40 คน โดยมี โต๊ะอีหม่ามวิสุทธ์ จากมัสยิดบ้านเหนือ จังหวัดสงขลา มาพูดคุยในหัวข้อ " **ปรัชญาเศรษฐกิจในระบบอิสลาม** "

2. การลงพื้นที่ของทีมประเมินผลเครือข่ายชุมชนศรัทธา

+ 1.บ้านละเวง อ.ไม้แก่น จ.ปัตตานี

บ้านละเวง ผู้นำ 4 เสาหลักของหมู่บ้าน มีความร่วมมือกันดี แต่ยังมี ความขัดแย้งแบ่งขั้วในหมู่บ้านอยู่บ้าง ซึ่งสืบเนื่องมาจากครั้งการเลือกตั้งผู้ใหญ่บ้านเมื่อปีกว่าๆ ที่ผ่านมายู่พอสมควร การจัดกิจกรรมที่ผ่านมา ทั้งกิจกรรมผู้หญิงหรือกิจกรรมเยาวชนทำให้เป็นเวทีที่สามารถลดความตึงเครียดลงได้บ้าง

ในระยะเวลา 2-3 เดือนที่ผ่านมากลุ่มผู้หญิงจะตื่นตัวและเข้าร่วมกิจกรรมมากกว่ากลุ่มผู้ชาย เพราะกลุ่มผู้หญิงไม่ได้มีการแบ่งขั้วทางการเมือง และมีความเป็นญาติเป็นเพื่อนสูง ผู้หญิงจะกระตือรือร้นในการรวมกลุ่มมากขึ้น รู้จักการบริหารจัดการมากขึ้น

กิจกรรมกลุ่มสหกรณ์เครื่องมือประมง (กลุ่มผู้ชาย) ผลจากการประชุมแกนนำชุมชนและกรรมการกลุ่มออมทรัพย์ร่วมกัน การติดตามแลกเปลี่ยนการ

ดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์ทำให้กลุ่มผู้ชายมีความคิดที่จะพัฒนากลุ่มสหกรณ์ เครื่องมือประมงซึ่งเป็นกิจกรรมที่ได้รับงบประมาณสนับสนุนมาจากรัฐ แต่งบประมาณยังไม่เพียงพอ

หลังจากการพูดคุยของกลุ่มผู้หญิง กลุ่มผู้ชายก็นัดหมาย เพื่อออกแบบการพัฒนาฟื้นฟูกลุ่มขึ้นมาใหม่ ซึ่งจะนัดหมายให้มีการคุยกันต่อในวันที่ 6 สิงหาคม 53

กิจกรรมกลุ่มผู้หญิง หลังจากได้ทำน่ายาล้างจาน น่ายาซักผ้าใช้ในครัวเรือนกันเอง และได้ทดลองทำบัญชีครัวเรือนแล้วนำมาวิเคราะห์ให้เห็นรายจ่าย และภูมิปัญญา ทรัพยากร ที่อยู่ในชุมชนแล้วทำให้เกิดกลุ่มออมทรัพย์ที่มีการออมเงินวันละ 3 บาทขึ้น การจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์กลุ่มได้กำหนดวัตถุประสงค์คือ 1.) เพื่อส่งเสริมการรวมกลุ่มการออมและเป็นเงินทุนหมุนเวียนในการช่วยเหลือซึ่งกันและกันของชุมชน 2.) เพื่อให้เกิดการประหยัดรายจ่ายในครอบครัวชุมชนและสร้างสวัสดิการให้กับสมาชิก 3.) เพื่อพัฒนาศักยภาพและฝึกทักษะด้านต่างๆ เช่น การบริหารจัดการและการทำงานระบบกลุ่ม เริ่มแรกมีสมาชิกเข้าร่วมทั้งหมด 33 คน แต่การประชาสัมพันธ์ในระบบการจัดการ ทำให้มีสมาชิกเพิ่มขึ้น ระยะเวลา 3 เดือน ปัจจุบันมีสมาชิก 146 คน มียอดเงินออม 32,000 บาท

ส่วนกิจกรรมกลุ่มผู้หญิงที่เคยได้รับงบประมาณจากองค์กรแอ็คชั่นเอด ประเทศไทยให้ไปศึกษาดูงานที่มาบเื้องเมื่อปีที่แล้ว กลับมาได้ขยายแนวคิดกระตุ้นให้เพื่อนผู้หญิงในชุมชนละเวงสมัครเข้าร่วมอบรมที่มาบเื้องต่ออีก 10 คน การได้เข้าร่วมอบรมเกษตรพอเพียงที่มาบเื้อง จังหวัดชลบุรีก็มีส่วนทำให้กลุ่มผู้หญิงบ้านละเวงมีความกระตือรือร้น ซึ่งสังเกตได้จากการเข้าร่วมกิจกรรมและการร่วมแลกเปลี่ยนทำให้เขามีความมั่นใจขึ้น กล้าแสดงออกมากขึ้น

กลุ่มมะพร้าว แกนนำได้เข้าอบรมทำน้ำมันมะพร้าวสกัดเย็น และทำสำเร็จผลผลิตออกมาดี และกำลังขยายวงเพื่อให้เพื่อนสมาชิกในกลุ่มและคนในชุมชนได้เรียนรู้พร้อมทั้งให้ข้อมูลงานวิจัยให้ชาวบ้านได้เห็นประโยชน์ของน้ำมันมะพร้าวสกัดเย็น

กิจกรรมเยาวชน หลังจากที่เยาวชนได้เข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาศักยภาพเยาวชนกับเครือข่ายเยาวชนในพื้นที่ต่างๆ จำนวน 4 คน เยาวชนจึงมีความคิดและมีแผนที่จะจัดค่ายให้กับเยาวชนในหมู่บ้านของตนเองขึ้น ที่ผ่านมายุวชนและเครือข่ายได้ร่วมมือกับชุมชนและนักศึกษาในมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ในการจัดค่ายให้กับเยาวชนในหมู่บ้านละเวง เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้ประวัติศาสตร์ หวังสร้างมัคคุเทศก์น้อย และทำความสะอาดชุมชน ฯลฯ เพื่อเตรียมตัวเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยวที่ชุมชนต้องการ การจัดครั้งนี้มีเด็กเข้าร่วมจำนวน 36 คน

+ 2.บ้านสะอาด อ.บาเจาะ จ.นราธิวาส

จัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ ได้มีการจัดเวทีในระดับชุมชนหลายครั้ง หลายกลุ่ม ที่ผ่านมาได้มีความคิด ซึ่งเกิดจากการแลกเปลี่ยนระหว่างกันในแต่ละครั้ง ทำให้สะอาด ได้จัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ขึ้นโดย ได้นัดหมายกำหนดวัตถุประสงค์ ระเบียบการออม การฝากเงิน เช่น การออมเงินจะออมกันทุกวันศุกร์ วันศุกร์ละ 10 บาท ดำเนินการกัน ที่มีสยิด การกั๊ยืมและคัดเลือกกรรมการบริหารกลุ่มออมทรัพย์โดยให้สมาชิกเป็นผู้ คัดเลือก เมื่อเกิดกลุ่มออมทรัพย์ ขึ้นผู้นำก็คาดหวังว่าต่อไปจะเป็นจุดที่ผ่านหรือ บูรณาการด้านงบประมาณของชุมชน เงินสนับสนุนในการทำกิจกรรมก็จะผ่านกลุ่ม ออมทรัพย์แล้วกลุ่มก็จะบริหารจัดการต่อไปตามวัตถุประสงค์

กิจกรรมร้านค้าสหกรณ์ ซึ่งเป็นกิจกรรมที่เดิมได้รับงบประมาณจาก ชุมชนศรัทธาเมื่อปี 51 และระดมทุนจากสมาชิกในชุมชนเพิ่มมีสมาชิกทั้งหมด 220 คน ดำเนินการจนถึงปัจจุบัน กิจกรรมดำเนินการไปได้ด้วยดี เป็นที่ยอมรับเป็นที่รู้จัก ของหน่วยงานรัฐทำให้หมู่บ้านมีชื่อเสียงในระดับอำเภอ

กิจกรรมผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุได้รับงบประมาณ 10,000 บาท จากงบ สนับสนุนการทำกิจกรรมที่องค์การแอคชั่นเอดประเทศไทยสนับสนุนมา เพื่อให้ ผู้สูงอายุได้ทำการเรียนการสอนศาสนาในช่วงถือศีลอด ซึ่งจะเริ่มขึ้นประมาณ วันที่ 11หรือ 12 สิงหาคม 53 นี้

กิจกรรมกลุ่มสตรี ได้มีการประชุมกลุ่มสตรี มีสตรีเข้าร่วมจำนวน 30 คน แต่เดิม กลุ่มสตรีที่นี้ยังไม่มีมีการรวมกลุ่มที่ชัดเจน จึงสนับสนุนให้ทำกลุ่ม ดังนี้ กลุ่มปลูกผัก กลุ่มผลิตน้ำยาล้างจาน/ซักผ้า และกลุ่มออมทรัพย์

+ 3.บ้านสโลว์ปาแต อำเภอรามัน จังหวัดยะลา

เป็นหมู่บ้านที่มีลักษณะทางยาวไปตามทางรถไฟ ยากแก่การรวมกลุ่ม หลังจากเข้าร่วมเป็นสมาชิกเครือข่ายชุมชนสตรีทศา ได้มีความพยายามในการแลกเปลี่ยนพูดคุยถึงแนวทางการแก้ปัญหา และพัฒนาชุมชน กิจกรรมแรกๆ ที่ใช้เป็นการรวมกลุ่ม คือ การจัดการขยะ

การรับซื้อขยะ

เกิดกิจกรรมการจัดการขยะในชุมชน กรรมการได้ไปศึกษาดูงานการคัดแยกขยะที่อำเภอรามัน กลับมาก็วางแผนเตรียมสถานที่ ประชาสัมพันธ์เรื่องการรับซื้อของชุมชน จะรับซื้อขยะทุกวันศุกร์ดำเนินการมาได้ประมาณ 2 เดือน มีเด็กและผู้ใหญ่นำขยะมาขาย ขยะในชุมชนก็เริ่มลดน้อยลง แต่ขยะที่ชุมชนไม่รับซื้อ จะยังคงมีอยู่ในหมู่บ้าน ซึ่งคณะกรรมการพยายามหาแนวทางส่งเสริมให้เกิดการคัดแยกอย่างจริงจังต่อไป

นอกจากนี้ยังคงมีกิจกรรมอื่นๆ เช่น การปลูกผักสวนครัว การเลี้ยงปลา การตัดเย็บและการประดิษฐ์ของชำร่วยของกลุ่มผู้หญิง การทำกลุ่มออมทรัพย์ ร้านค้าผู้หญิง การเพาะเห็ด ของเด็กเยาวชน แต่กิจกรรมชะงักไปเพราะขาดเงินทุน ในการซื้อถุง และความรู้ที่จะพัฒนาต่อยอด หลังจากนักวิชาการลงพื้นที่และเห็นความตั้งใจในการทำงานของเด็กเยาวชน มหาวิทยาลัยทักษิณ จึงสนับสนุนงบประมาณต่อยอด จำนวน 10,000 บาท เพื่อให้เด็กเยาวชนกลุ่มนี้ได้ดำเนินกิจกรรมต่อไป

+ 4. บ้านแยะใน ต.กาบัง อ.กาบัง จ.ยะลา (เป็นบ้านเพิ่มเติม ไม่อยู่ใน
สัญญา) แต่เนื่องจากเมื่อทีมวิชาการประเมินลงพื้นที่พบว่าพื้นที่นี้ เป็นพื้นที่ซึ่ง
ได้รับงบประมาณ สำหรับทำกิจกรรมกีรออาตี จากภาคีความร่วมมือแล้วทำให้ขยาย
ไปสู่กิจกรรมอื่นๆได้อย่างต่อเนื่อง เช่นกิจกรรมของกลุ่มแม่บ้าน เด็กเยาวชน เป็น
ต้น

กิจกรรมกลุ่มผู้หญิงในชุมชน